

گوتنا پيشيا دهوزانا نالبه ندي

نزار محمد سعيد
دهوك

بي فتيا نالبه ندي هر تشتي ديتي ب جاني و كريتى ، ب باشي و خرابى ، چاكي وقه نجى ونه چاكي . گش دايه بهر قه له مكى خوه ، وه بهزاران په ربه شه قه كرينه . همى دلى خو كرتيه و گفاشتي په وان په ركان ژ مله تي كورد را ، وه ژ مروقانه تي را . مينا ميژو نفيسان . هوزانقاني پيقه هاتي و ره وانبيژ [نه حمه دي نالبه ندي] ، شعرين خوب گوتنن مه زنا خه ملاندينه . درو جه واهرين بابو باپيران ، دناف بين خوه دا هلدان . بشيوه كي هونه ري و ب شه هر زايي ئيخستينه نيغ ئاقاهيي هوزانا خوه . ب هوستاي په كا زيره كانه و ب چه له كي . نو وسان وهرگرتينه ، كيش و سه رواين شعري ، نه هين تيك دان . ديسان ژ لايي به ژن و رامانانقه ، پتر تيرو ب هيز تر لي هاتينه . نه مينا تيرال كه ندالي ب كار تائينه .

چاخى مهر ف هوزانتي نالبه ندي نه مرد هلشكيفيت و ميژه دكه تي ژيرا سه ره كانيتت پايه به رزي و ربه وشه نبيري يا وي خويا دبن . ئه م دكارين سه ره كانيتت سه ره كي هولئ بيخينه د چارچوقه كي دا

1 - بزاقين وي لدوي قه ژهن و زه قه رين خو ، ژ بو قه خارني ژ زانيارين تاييني .

2 - تين شكاندنا وي ژ كانى يا هوزانين شاعرين كورد بين كلاسيكي ، نه مازه جزيري مه زن ، هه ره وه كي د شعرين نالبه ندي دا د ديار .

3 - سه ربورين كه سوكي ، ئه وين كه نجينا ميشكو ئاشوبا وي دهوله مه ندي كرين . كه نه نجام ژ گه ريانين وي ، ل ناف هوزين كوردان ، ل ده قه ري و سه ره دانين وي بو شاري مويسلو سه ره هاتي و داب و نه ريت و سينج و رابون و روينشتين كوردان و ترانه و حه نه گزي و توري وان بي ملي . پتاييه تي گوتنن بابو باپيران د ئاشكرا و به رچاقن .

4 - ديمه نين كوردستانا ره نگين نه قين دل قه كه رو دل فرين . جيهانا ئاشوبا وي فرهه كر ، هندي چاف قه دبن ، چاقين وي قه كرن .. مشت كرن ... ئو دلي وي حه لاند .

هه ره وسان مه به ستين ب وان گوتنا هين د شعري دا ، گش د جهي خودا هاتينه . مه به ستا وي زي ، مه به ستا سه ره كي په يا گوتنان ، نه وزي هه ره وه كي [الكسندر كراب] بو دچيت (فيركرن و طابعي سينجي په ژ لايي بابيه تي قه ، وه كورترن ژ لايي شيوه ي قه) .

گوتنن د شعرا [نه حمه د] دا هاتين ، زور به ي وان ، هه كه نه بيژين همى ، تنى د هوزانه كي دا دديارن . ئه واه سهدايي

دلوفان [سعید دیره‌شی] نافی وی کره [بیت النعمه] یا کوژ
 [304] مالکا پیک هاتی . نهوژی دی ل ناف وهرزی شعرا
 نالبه ندی گهریین . دا سه‌که‌ینی گوتن و مه‌ته‌لوکین وی
 بگه‌لوازی بیتانوکین هوزانا خوه‌هه کرین و شرین و ب‌ره‌وش
 ئیخستین .

ئه‌زمانی ب‌خو‌فه ریتی
 کوپی ماستی نیفشکه
 شیر هری تبعه‌ت هشکه
 همبان درین هه‌ر مشکه
 وی ب‌بره‌ بگو‌یزانی
 به‌ئی پاشی ته‌علیمی
 وه‌له‌و خوشکه‌ت نه‌عیمی
 بلا ب‌خو‌ینیت حامیمی

دسی مالکا ژفان دا گوتن هاتینه د دیارن . گوتن هولی
 دبیزن [بی‌ه‌ی ب‌قو‌ینی ب‌خو‌فه دریت ، ئویی‌ه‌ی ب‌
 ئه‌زمانی دریته ب‌خو‌فه] (کوپی ماستی نیفشکه) هه‌ر وسا
 کورد دبیزن :

1 ئه‌ی هه‌قالین وه‌هه‌ما پر هه‌نه‌کچ
 ئیک هه‌وه‌بو مه‌نه‌کر سکه‌گفاش

ئه‌ز ب‌ئه‌زمانی برنج و گه‌نم
 ل نک هه‌وه‌ئه‌ز شیقه‌کم نیسکم و ماش

گوتنا پیشیان یا لغیری ئانی دبیزیت :
 [یان نانی ته‌گه‌نم ، یان زاری ته‌گه‌نم]

[ده‌و برایی ماستی یه] .
 (همبان درین هه‌ر مشکه) مه‌به‌ست ژی ئه‌ف گوتنه‌یه :
 [بیت ژمشکا دین د همبان درن]

5 دیسان موخلص گوتی‌یه :

مه‌زن وه‌کی ژخه‌به‌ر که‌ت
 شیرنی نه‌ساخت بی‌صحت
 عامی دقیت پی‌ل وی نه‌نن
 رویقی چاوا پی‌بکه‌نن

گوتنیت مه‌زنا دقان هه‌ردوو مالکا ژی دا د دیارن :
 مه‌زنا گوتیه : [هه‌که مه‌زن ب‌بیته‌که‌رفی یا پی‌یا لی نه‌هژینی]
 د یا دووی دا نیزیکی فی‌گوتنی تیت :

[هه‌که گورک پیر بو ، دبیته پی‌ترانکی سا]

6 هه‌ر وسان نالبه‌ند د هه‌لبه‌ستا خوه‌دا دبیزیت :

تو رویقیه‌کی مله‌تی
 هه‌ما تو بن ری‌که‌تی
 ده‌رمانی فی‌عیله‌تی
 نه‌ده ب‌شیرنی بیانی
 دی لته‌خوت گوشتنی رانی
 لازم تو ب‌خو‌ب‌زانی

لغیری نالبه‌ندی سوود ژفی گوتنا پیشیا وه‌رگرتیه :
 [مروقی بیانی هزار سالا بدی گوشتنی رانی ، دویمایی دی‌ل
 سه‌رکه‌ی په‌شیمانی]

2 نالبه‌ند دبیزیت :

شوئی ئه‌فرو بو سبه‌ه
 دا ته‌نه‌هیت ژخو‌گونه‌ه
 بی‌عه‌قلی‌یه تو پیل
 وه‌کی فه‌مینی ژعیلی

گوتنا لغیری ب‌کار ئینای دبیزیت :
 [خوه‌رنا ئیشه‌ف به‌یله‌سبه‌هی لی شخولی ئیشه‌ف مه‌
 هیله‌سبه‌هی]

3 دیسان احمد موخلص گوتی‌یه :

کوپی گو‌ه نه‌ده‌ت بابی
 ژی نه‌که‌ن چو‌حیسانی
 دائم لی بکه‌ن عیتابی
 هیژ بچوک بترسینه
 چ مه‌بقیعه‌ت تی‌نینه
 شفنی ژته‌ری ب‌چه‌مینه

گوتنا دیار دقان مالکان دا :

[شفک ب‌ته‌ری د چه‌میبت]

4 ل نه‌رده‌کی دی هوزانغانی به‌یف شرین دبیزیت :

7 ل ئه ده كنى دن دبىزىت :

كهسى هه فالى قىرى نكل وى هه ر بگى به
فیت ژى بگهن پى برى نه ز چ بىزم قه ومى به
بازارى كهفت جىر جىرى عاقىبهت نهى صاقى به

گوئنا لقىرى سهرى خوبند دكەت :
[هه فالى قىرى بى نكل ب گوى به]

8 ل جبهه كى دى گوئى به :

معاملا نه وهى خوشره ژ شه رى پاشى
دونىائى پاقىزه ژ دى دا وه رگرى مه عاشى

گوئنا مفا لقىرى ژى هاتيه وه رگرتن تىت :
[شه رى ل شوئى نه قه رقه شال بىده رى]

9 ل دره ك دى ژ هوزانا خو دبىزىت :

وه سا دمرنى ب گهن وه كى كه رى به قالا
بوچى هوين ژى بسته هن يال دهرى هه مى مالا
دىاره هوين نه بله هن كى هه ژ مرنى قالا

گوئنا مه زنال فر هوئى تىت :

[مرن كه رى به قالا به ، لبه ر دهرى هه مى مالا به]
نه فه بوون چه ند گوئنه كين مه زنا ، د هه لبه ستا [بىت
النعمه] دا . په ژن رانان ژى د ناشكرانه ژ له وما مه ، باسى قى
چه ندى نه كر هه ر چه نده ژبل گوئنان يا مشته ژ ئاقلدارى و
حىكه ما .

ژىده ر :

1 - مشتاخا چيا : ملا محمود دىرشه وى : بغداد / 1980

2 - قه فتهك ژ هوزانىت نالبه ندى / سعید دیره شی

3 - كومه لى تىكستى فولكلورى كوردى - كوردوىيف - بغداد 1978

سه لىقه كى شىعرى

له «جهه پاكى گوئى» و

خونجه» كى

عه لى عارف ئاغا» دا .

● محه مه د عه زىزمه لا ره حىم ●

ئه وهى ئه مه وى له ناوه روكى ئه م باسه دا دهرى بخه م ،
ئه وه به كه تانىستا له دوو تووى لى كوئینه وه به كدا دهر باره ی
[عه لى عارف ئاغا] و دیوانه خنجیلانه كه ی هیچ جوړه بابه تىك
نه خراوته روو كه شایانى له یاد نه كردن و فه راموش نه كردنى
بووبى و نه خرىته گوئى كه مته ركه ميه وه .

بوپه وهك خولیا به كى ئه ده بى كوردى هاتم چمكى له
دامانى ئه م پىویستیه م خسته سه ر شانى خو م تا دل و میشكى
ئه ده ب دوستان بینه وه سه ر خو و جارنگى تر مژده ی ئه م
هه نكاوه یان به گوئى دا بچر پىنم .. به تاییه ت ئه وانه ی شىعرى
كوردى یان مه به سته و ئه یانه وى گه شه به ناخى خو یان بده ن
به موسیقا و كیشى ئاوازی شىعرى كوردى .

ئه گه رچى [عه لى عارف ئاغا] له كاروانى شىعرى نوئى
كوردى دا وهك شاعیرى دهورى خو ی بىنیوه و توانیویه تى
هه نكاویكى تر ره وپه وه ی شىعرى كوردى به ره و پىشته ر به رى ،
به لام هه تا ئیسته ش سیمای شىعه ركانى شوین په نجه ی
كلاسیكى پیوه دیاره به تاییه ت له [كیش و سه روا] كه به زوړى
كیشه كان عه روزن و به ده گهن بړگه یان پیوه دیاره وانا كیشى
كوردى په سه ن . نوئى كردنه وه ی شىعرى كوردى له وه ا بوو
كه ئه و شاعیرانه ی هه لگرى مه شخه لى ئه م جوړه رپیا . بوون